

Utbildningsdepartementet
E-post: u.registrator@regeringskansliet.se
Dnr: U2023/01467

Dnr: AM2023-139

Remissvar – Regeringens proposition för forsknings- och innovationspolitik

Stockholm den 2023-10-27

Karin Nilsson
Verksamhetschef, ArkDes

Beredning:
Jessica Segerlund
Enhetschef Think tank, ArkDes

Remissvar: Regeringens proposition för forsknings- och innovationspolitik

Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) har inbjudits till att inkomma med synpunkter gällande kommande forsknings- och innovationspolitiska proposition. I det följande lämnas reflektioner avseende ArkDes möjligheter att bidra till förverkligandet av regeringens ambitioner avseende **kunskap, kvalitet, förebildlighet och samverkan inom arkitektur, form och design** samt hur stödet till forskning kan få effekt och nytta.

ArkDes bedriver forskning inom myndighetens ämnesområden för att bidra till samhällets kunskapsuppbyggnad samt för att identifiera nya tillämpningar av befintlig kunskap. Forskningen bedrivs i två former vilka kompletterar varandra. Den första är en museal kunskapsuppbyggnad kring samlingarna som leds internt och den andra en praktisknära forskning som myndigheten ger i uppdrag till nationella och internationella team att utföra. Resultat och spridning sker bland annat genom utställningar, publikationer och rapporter, seminarier, dialog och samverkan med näringsliv samt kommunala, regionala och statliga aktörer. I detta svar avser vi att fokusera på den andra delen som vi ser har en mycket tydlig roll i regeringens proposition för forsknings- och innovationspolitik.

Sedan 2018 har ArkDes årligen fått ett särskilt anslag, 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* som tilldelats myndigheten för att möjliggöra en forskningsfunktion för gestaltad livsmiljö. Forskningsanslaget om 5 mkr/år är avsett för finansiering av praktisknära forskning och utvecklingsinsatser som har betydelse inom de områden som omfattas av Politiken för gestaltad livsmiljö och de nationella målen för arkitektur och design. ArkDes ambition under de senaste fem åren har varit att skapa en forskningsmiljö där de olika delarna av ArkDes arbete berikar varandra och där anslaget möjliggör en grund till att söka samarbetspartner och utveckla verksamheten tillsammans med dem. Arbetet har gett mycket goda resultat och leveranserna har varit mycket uppskattade. Ett sådant exempel att det uppmärksammade projektet *Street Moves* vilket finansieras av Vinnova. Att driva innovativa projekt i samverkan med de myndigheter som har ansvar och kopplingar till arkitektur- och designpolitiken för att agera förebildligt genom designforskningsprojekt är en underutnyttjad möjlighet där vi ser att vi kan bidra ytterligare till Sveriges excellens, internationalisering och innovationskraft.

För att möta framtida globala utmaningar, uppnå klimatmålen och bygga omsorgsfullt gestaltade platser behövs en ny typ av tvärssektoriell innovation. I ArkDes rapport *Ett samhälle som håller ihop* (ArkDes 2023, Ku2023/00412) presenteras bland annat en övergripande bedömning av hur arbetet med att uppnå målet för arkitektur, form och design utvecklats sedan 2018. I huvudsak bedöms arbetet ha utvecklats i positiv riktning med undantag för de delar av målet som avser ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle samt att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden. ArkDes framhåller fortsatta utvecklingsbehov för att nå målet inom samtliga delar, bland annat kunskap, kompetens, verktyg, medskapande, krav på hållbarhet och kvalitet samt samverkan där fler aktörer ingår.

ArkDes menar därför att teman och områden kopplade till gestaltade lösningar bör undersökas och utvecklas genom tematisk och utforskande praktisk forskning. Det kan syfta till vetenskaplig forskning inom praktiska områden; eller utövande praktiker som genom sina designverktyg berör forskningsmetodik. Ny kunskap inom gestaltad livsmiljö-området behöver omsättas för att bidra till att uppfylla såväl nationella mål som FN:s globala mål för hållbar utveckling i Agenda 2030 och inom New Urban Agenda. Likaså kan arbetet på EU-nivå inom initiativet New European Bauhaus omsättas konkret i en lokal svensk kontext.

ArkDes ser följande samhällsutmaningar

Utformningen av den gestaltade och byggda miljön utgör ett centralt redskap i omställningen till långsiktigt hållbara städer och samhällen. Utmaningar som behöver adresseras är klimatförändringar, begränsade ekonomiska resurser och ökad ojämlikhet i samhället. Aktuella händelser i Sverige och omvärlden påverkar och skapar utmaningar och nya behov. Pandemi, väpnad konflikt, ökad migration, ekonomisk instabilitet och energikris utgör några. Det ställer såväl krav som skapar möjligheter för hur vi utformar och gestaltar samhället och de gemensamma livsmiljöerna. Gestaltning utgör i detta arbete ett kraftfullt verktyg för att skapa ett säkert, tryggt, hållbart och inkluderande samhälle, både nu och i framtiden. För att möta framtida globala utmaningar, uppnå klimatmål och bygga omsorgsfullt gestaltade platser så ser vi att det behövs en ny typ av tvärssektoriell innovation av hög kvalitet och excellens. Genom att sammanföra offentlig och privat sektor med designteam skapas förutsättningar och miljöer för att svara på utmaningarna.

Hur kan forskningsresultaten nyttiggöras?

För att möta varierande utmaningar behöver gammal kunskap förädlas och omvärderas samt ny kunskap genereras. Politik för gestaltad livsmiljö utgör ett betydelsefullt verktyg i arbetet att transformera samhället i hållbar riktning. Genom medveten forskning kopplat till gestaltning av våra livsmiljöer kan såväl miljömässiga som ekonomiska och sociala samhällsutmaningar nyttiggöras. De praktiska forskningsprojekten och en prototypbaserad metod visar på att forskningen på plats i våra städer och samhällen kan verka för stärkt social hållbarhet, varsam utveckling och bevarande av befintliga bebyggelsemiljöer samt bidra till att kvalitet i byggande och förvaltning utvecklas till en motor för ekonomisk hållbarhet i gestaltning av livsmiljöer. Praktisk forskning som initieras kan nyttiggöras genom goda exempel och praxis inom området, exempelvis rör minskade kostnader genom högre hantverkskunnande, ökade ekonomiska värden genom höjd attraktivitet, samt minskade samhällskostnader genom ökad hälsa i samhället.

ArkDes ambition att bidra till regeringens forsknings- och innovationspolitik skulle således som förstärkt center för praktisk forskning och innovation inom arkitektur, form och design, kunna vidareutveckla arbetet med gestaltade livsmiljöer utifrån samtliga hållbarhetsperspektiv. Myndigheten skulle med utökat stöd, genom innovativa designprocesser och med vetenskapligt underbyggda metoder och arbetssätt, kunna accelerera den praktiska forskningen inom området ytterligare tillsammans med lokala så väl som internationella aktörer. ArkDes uppdrag att verka för ökad kunskap och kunskapspridning inom gestaltad livsmiljö-området skulle också kunna fördjupas, detta i nära samarbete med landets universitet och högskolor.